

MATAR JUEUS

Devia ser una tradició molt antiga i que gairebé tots els de la meva generació havíem practicat. Per Setmana Santa, en dies que variaven segons el costum i la geografia, la fauna infantil dels nostres pobles sortia al carrer amb una finalitat simbòlica i realment engrescadora: «matar jueus». A Banyoles, els vailets ens guarníem amb trossos de roba que imitaven capes, manufactures de cartró que volien ser cascs de soldat i empunyàvem inofensives canyes que, als nostres ulls, esdevenien feridores llances. Tota la comitiva, precedida d'algun tocador de timbal de llauna, s'escampava pels carrers de la ciutat. La desfilada més o menys militar, més o menys solemne, durava un parell d'hores i acabava sense cap vessament de sang digne de consideració.

El fet és que, de tota aquella gresca, en dèiem «anar a matar jueus». I que, en tornar a casa, més d'un, amb imaginació excessivament accelerada, havia enllestit unes quantes dotzenes de jueus imaginaris.

A d'altres llocs, la cerimònia es realitzava en condicions diferents, però amb una idèntica finalitat i denominació exacta. Només vaig assistir-hi una vegada. Però me'n recordo bé. Era Dijous Sant. L'església era plena de gom a gom i les dones i criatures dominaven la situació en termes numèrics i extensió topogràfica. Va començar l'ofici propi del cas i el mossèn, des de l'altar, feia les seves creus i genuflexions amb una densitat litúrgica considerable. Mentre es movia, deia coses en llatí i, la gent, expectant, seguia el vaivé atrafegat del capellà amb una atenció normal, més aviat desdibuixada. Els vailets anaven equipats amb matraques i d'altres instruments de fusta més o menys simplificats. Els que no portàvem res, confiàvem que els talons de les sabates noves, farien el fet propi de les circumstàncies.

De sobte, algú va apagar els llums, el celebrant emmudí, va quedar-se quiet i va deixar que passés el que tothom esperava. Furiosament, amb un rebombori desmesurat, va esclatar el trac-trac-trac de les matraques, l'espetec de les fustes que xocaven entre si i el repicar frenètic de peus. Com una tempesta de fusta i soroll, els vailets vàrem sacsejar cel i terra amb una intensitat apocalíptica, davant la indiferència del capellà i la somrient acceptació de pares i mares. Després, de cop, va fer-se altra vegada el silenci. I vam tornar a la quietud d'abans. I a les exclamacions llatines. I a les evolucions litúrgiques. I a la serenitat pacífica i endormiscada de petits i grans. Ja havíem realitzat la tradició. Ja havíem mort una infinitat de jueus i fills de jueus i parents de jueus. Érem amos i senyors de tot el camp de batalla.

* * *

El pròleg ha estat llarg, però el creia necessari. I abans de continuar escrivint no puc evitar de pensar en virtut de quines consideracions, de quina mena de teologies, l'autoritat eclesiàstica corresponent tolerava una situació que, en el millor dels casos, jo consideraria improcedent i delicada. I que, apurant un xic la crítica, m'atreviria a qualificar d'aberrant. «Matar jueus» no era cap cosa de l'altre món. Era, en tot cas, un costum, una tradició, que podia fer-nos pensar, amb tristesa, en algunes matances de jueus als «calls»

de les nostres ciutats medievals. Ben mirat, «matar jueus», ni que sigui cosa de nens, ni que sigui cosa de broma, em sembla d'una radical inconsciència, d'un cristianisme elemental i ferotge. No sé si, per altra banda, aquella fantasia infantil es podia convertir en llavor d'altres actituds racistes i intolerants que no han estat pas cosa estranya entre nosaltres. En tot cas, no deixa de ser colpidor pensar que, als anys quaranta, quan els nens del país ens dedicàvem a una feina simbòlica i sense conseqüències físiques, als camps d'Auschwitz, Dachau o Belsen, per exemple, els nazis practicaven una matança real, absoluta, d'una terrible extensió i eficàcia.

* * *

No sé si els tres «kamikazes» japonesos que van actuar fa uns dies al camp d'aviació de Tel-Aviv havien anat alguna vegada, de petits, a «matar jueus». En tot cas, ho van fer amb una dedicació digne de millor causa i amb una eficàcia relativa, ja que el que van matar més van ser cristians de Puerto Rico. Tinc la impressió, potser equivocada, que els japonesos van fer un paper una mica trist. Matar cristians no és, als ulls del nostre món, igual que matar jueus. I, d'altra banda, disparar indiscriminadament sobre una multitud desarmada sempre ha estat força impopular. És una d'aquelles regles ètiques que, al cap i a la fi, encara sembla que la humanitat té tendència a conservar.

El Front Popular per l'alliberació de Palestina, s'ha atribuït l'honor d'haver organitzat la jugada. Imagino que si tota la qüestió palestina és extraordinàriament complicada i no gens clara, el que sí deu ser clar és que les accions d'aquest tipus no semblen les més indicades per guanyar simpaties arreu del món.

De fet, i vaig arribant allà on volia, em pregunto què en pensen els pro-palestins de dretes i esquerres que, al nostre país, defensen amb més entusiasme la causa àrab. Perquè, i aquest fet és d'una curiositat gairebé divertida, simpatitzen obertament amb els àrabs, els representants més devots de la nostra Administració i els que es troben ben bé a l'altra banda. La coincidència de les dues posicions en desitjar que els jueus se'n tornin no sé exactament on, és total. Uns per un motiu, els altres per un altre, els sectors més extrems de la nostra societat veuen tan clar el que cal fer que hom, que pertany a aquesta zona mitjana que no ho veus gens de clar, arriba a una conclusió inevitable: deuen tenir raó.

Certament, quan observo aquest esbós d'unanimitat anti-jueva penso que caldria agrair al poble jueu el fet, per altra banda insòlit, d'haver unit tants espanyols en un mateix, diguem-ne, ideal. I penso també, en aquell nostre professor d'història, altrament força liberal, que en explicar l'expulsió dels jueus i dels moriscos de les fronteres hispàniques, deia que havia tingut l'encert d'haver-nos estalviat al país, molts problemes de tipus racial. Realment, com moltes de les coses que, a primera vista, semblen disbarats dialèctics, el meu professor devia tenir, com els que comentàvem ara, molta raó. No en va, de petits, tots havíem anat a matar jueus.

JAUME FARRIOL

Cansaladeria

Carnisseria

Queviures

MIQUEL MASPONS

(LA SALA)

El Rieral

SANTA EULALIA DE RONSANA